

МИЛОЗВУЧНІСТЬ І НЕМИЛОЗВУЧНІСТЬ — два протилежні явища в **лінгвістиці**, пов'язані з естетичною оцінкою мови на слух, яку найчастіше дають носії однієї мови стосовно іншої чи інших мов. Ці явища ґрунтовно не досліджено, оскільки їх частіше розглядають як естетичне, а не суто наукове поняття. Саме тому поки що не існує класифікації мов за М. і Н., хоча вивчення цих понять започатковано ще в давньогрецьких працях із риторики.

Милозвучність (евфонія) — здатність мови до мелодійного, гармонійного звучання. Поширеною є думка про те, що **українська мова** — одна з найбільш милозвучних у світі. Щодо неї часто вживають епітети — солов'їна, співоча, калинова та ін. Ефект милозвучності в мовах зазвичай пов'язують з особливостями артикуляції:

- звуків і звукосполучень (у кожній мові артикуляція відповідних фонем має різний фонетичний вияв, так само особливим є поєднання звуків в один мовленнєвий ланцюжок, а також якість їх вимовляння залежно від позицій у словах);
- слів і словосполучень (окремим мовам притаманна заміна складних випадків вимовляння на легші, наприклад, в українській мові це орфоепічні чергування прийменників, часток, афіксів: *в — у — уві, і — й, з — із — зі, би — б, же — ж, ще — іще, хоч — хоча, -ся — -сь, від — од*; спрощення звуків у групах приголосних при словозміні: *ждн — жн, здн — зн, стл — сл, слн — лн, зкн — зн, скн — сн, шчк — шк* та ін.; уникнення збігу двох і більше голосних звуків у словах іншомовного походження: франц. *automobile* — автомобіль, ісп. *fiesta* — фієста, грец. *euphoria* — ейфорія);
- фраз і їх сполучень — ідеться передусім про інтонацію, ритм, темп мовлення, які в кожній мові мають свої особливості, наприклад, ритм української мови пов'язаний із виразною довготою наголошених складів, повнозвучністю ненаголошених складів — завдяки цьому виразне українське мовлення у сприйнятті носіїв інших мов може асоціюватися зі співом.

Окрім артикуляції звуків, слів і фраз, на естетичне сприйняття мови впливають її структурні особливості: співвідношення голосних і приголосних фонем у словах, характер складів тощо. Прийнято вважати, що мовлення, у якому багато голосних звуків, більш мелодійне, ніж якщо в ньому виразно переважають приголосні. Наприклад, за даними Н. Тоцької, українські слова в середньому на 42–46 % складаються з голосних. Високий рівень звуків цього класу зумовлений перед-

усім домінуванням в українській відкритих складів (ходити, робота, зима). Важливе значення для милозвучності має співвідношення в словах різних типів приголосних звуків (сонорних — несонорних, дзвінких — глухих, твердих — м'яких). Більшість українських слів сформовано з приголосних різних типів, що вчені часто кваліфікують як ознаку милозвучності української мови.

Важливою ознакою милозвучності є переважання в потоці мовлення дзвінких приголосних над глухими, а також чітке домінування відкритих складів над закритими у структурі слів окремої мови.

Немилословність (какофонія) — здатність мови до грубого, важкого, немелодійного звучання. До засобів, що впливають на немилословність мови, належать: відсутність орфоепічних чергувань звуків; нагромадження груп приголосних чи голосних звуків у словах; поширеність слів, у складі яких присутні лише однотипні приголосні (наприклад, лише глухі); значне переважання в мовленні приголосних над голосними (особливо, коли голосні звуки в певних словесних позиціях редукуються, приглушуються, а то й узагалі не артикулюються); поширеність у словах окремих «важких» типів приголосних, наприклад, шиплячих; велика довжина слів.

М. і Н. розглядають не лише щодо окремих мов, а й тексту в межах конкретної мови. Зокрема, цими явищами оперують у лінгвистичній передусім як засобами звукової, лексичної і синтаксичної організації усної чи писемної мови, особливо — мови художніх (поетичних) творів. На естетичне сприйняття мови (текстів) впливають також психоакустичні властивості звуків. Так, у лінгвістичній теорії фоносемантики звуки поділяють на такі, що викликають приємні, хороші, теплі асоціації, і такі, що мають протилежні конотації. Відповідно, слова в тексті можуть сприйматися милозвучно, немилословно або нейтрально.

Зрештою, сприймання мови як милозвучної чи немилословної залежить також від культурних стереотипів щодо її носіїв з боку того, хто оцінює, тобто від чинників, не пов'язаних безпосередньо з мовленням. Так, за деякими емпіричними дослідженнями, споріднену мову реципієнти сприймають як більш милозвучну, ніж зовсім не зрозумілу; мову недружнього народу — як менш ласкаву для вуха, ніж інші; регіональний акцент своєї ж мови — менш естетичний за літературний стандарт тощо.

Рекомендована література

1. Огієнко І. Наглядна таблиця милозвучності української мови: Для школи і самонавчання. Жовква, 1923;
2. Тимошенко П. Засоби милозвучності (евфонії)

- української мови // Українська мова в школі. 1952. № 4;
3. Giles H., Nancy N. Italian is beautiful, German is ugly // Language Myths. London, 1998;
4. Тоцька Н. Засоби милозвучності української мови // Загальна та експериментальна фонетика: Зб. наук. пр. і мат. К., 2001;
5. Гайсенюк О., Скаб М. Милозвучність української мови на тлі інших слов'янських мов // Вісник Львівського університету. Сер. філологічна. 2012. Вип. 56. Ч. 1;
6. Marko D., Giles H. I don't like you because you're hard to understand: The role of processing fluency in the language attitudes process // Human Communication Research. 2016. Vol. 42. Iss. 3;
7. Бас-Кононенко О. Вимовні норми як мірило милозвучності української мови (на матеріалі орфоепічних словників) // Українська мова. 2019. № 1;
8. Reiterer S., Kogan V., Seither-Preisler A., Pesek G. Foreign language learning motivation: Phonetic chill or Latin lover effect? Does sound structure or social stereotyping drive FLL? // Psychology of Learning and Motivation. 2020. Vol. 72;
9. Hilton N., Gooskens C., Schüppert A., Tang C. Is Swedish more beautiful than Danish? Matched guise investigations with unknown languages // Nordic Journal of Linguistics. 2022. Vol. 45. Iss. 1;
10. Гарасим Я. Звукопоетика як елемент етноестетики народнописанного тексту // Закарпатські філологічні студії. 2022. Вип. 21, т. 2.

О. С. Іщенко

Бібліографічний опис:

Милозвучність і немилослівність / О. С. Іщенко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2018. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-64501>. — Останнє поновлення : 2023.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).